

Santraller Yine Filtresiz mi Çalışıyor?

Temiz Hava Hakkı Platformu, çevre mevzuatına uygun olmadıkları için 1 Ocak 2020’de kapatılarak 8 Haziran 2020’de yeniden açılan altı kömürlü termik santralin bacasından tekrar kirli dumanlar çıkmaya başladığını belirterek, gerekli çevre yatırımlarını tamamlamayan santrallerin çalışmasına izin verilmemesi çağrısında bulundu.

Santrallere yapılan çevre yatırımlarının ve bacadan çıkan emisyonların şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılmadığını belirten Platform temsilcileri, bu yatırımların tamamlanmadan santrallerin işletmeye geçmesinin temiz havanın değerinin daha fazla anlaşıldığı Covid-19 pandemisi sürecinde öne çıkan halk sağlığı öncelikleriyle bağdaşmadığının altını çizdi.

Temiz Hava Hakkı Platformu Temsilcisi Greenpeace Akdeniz Program Direktörü Avukat Deniz Bayram “Kapatılan santrallerin bazı ünitelerinin, santrallerin çevre ve halk sağlığı için yapmaları gereken yatırımlar henüz tamamlanmamasına rağmen; 6 ay içinde bulunan geçici çözümlerle tekrar çalışmasına izin verildi. Yine her gün vatandaşlarımız **Kahramanmaraş Afşin’de, Zonguldak Çatalağzı’da, Kütahya Seyitömer’de ve Manisa Soma’da** özellikle akşam saatlerinde çıkan koyu dumanların fotoğraflarını paylaşmaya başladı. Gerekli yatırımlarını tamamlayıp tamamlanmadığını anlayabilmek için Zonguldak ve Kahramanmaraş’taki santraller için tespit davaları açtık” dedi.

Kahramanmaraş Elbistan - Afşin Hayatı ve Doğayı Koruma Platformu Üyesi İbrahim Yalçın “Filtre yapıldığı söylenerek açılan Afşin A santralının iki ünitesi her gün eskisi gibi kül saçmaya devam ediyor. Baca gazı için filtre takıldığı söyleniyor ama kül filtresi takılmamış. 6 aydır rahat bir nefes almıştık ama şimdi yine kapkara dumanı görüyoruz.” dedi.

Makine Mühendisleri Odası Enerji Grubu Üyesi Orhan Aytaç, “Sahadan, yerel basından ve sektör dergilerinden aldığımız bilgilere göre geçici faaliyet belgesi verilen santral ünitelerine yalnızca “kuru soğurucu püskürtme” sistemi monte edilmiştir. Başka bir iyileştirme yapılmamıştır” dedi.

Toz salımı eskisinden de fazla olabilir

Aytaç, “Bu sistem, ülkemizdeki kömürün kükürt oranı ve yandıktan sonra oluşan kül miktarı çok fazla olduğu için verimli değildir. Üstelik Türkiye’deki santrallerde kullanılan elektrofiltreler bu sistemi çalıştırmaya elverişli olmadığı için hem kükürt salımı azalmayacak, hem de toz salımı eskisinden de fazla olacaktır”.

“Söz konusu sistemin geçici olarak kurulduğu ve bu santrallerde 1 yıl içinde daha verimli olan ‘kireç taşı ile yaş yıkama’ tekniğine uygun tesis kurulacağı belirtilmektedir ancak bu da gerçekçi değildir. Bu tip tesislerin yapımı yaklaşık üç yıl gerektirmektedir” dedi.

Temiz Hava Hakkı Platformu Koordinatörü Buket Atlı “Covid-19 pandemisi ile mücadele ettiğimiz ve her nefesin önem taşıdığı bu günlerde, çevre izni almak için baca gazı ve kül depolama ile ilgili gerekli yatırımları tamamlamadan tekrar çalışmaya başlayan kömürlü termik

santraller havamızı kirletmeye devam ediyor. Halk sağlığını önceliklendirdiğini söyleyen karar vericilerin, bu yatırımlar tamamlanmadan santralleri açması kabul edilebilir değil. Bacadan çıkan emisyonlar maalesef kamuoyu ile paylaşılmıyor, limitlerin aşılip aşılmadığını veya hangi yatırımların yapıldığını bilemiyoruz” dedi ve **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan verilen geçici faaliyet belgesi ile çalışmaya başlayan santrallerle ilgili şeffaf bilgi paylaşılması ve limitleri karşılamayanların acilen kapatılması talebinde bulundu.**

Platformun öncelikli olarak yanıt aradığı sorular şöyle:

- *Bu bacalardan çıkan gazların emisyon değerleri nedir? Limitler aşıyor mu?*
- *Çevre mevzuatına uyulması için hangi yatırımlar yapılmıştır?*
- *Yapılan yatırımlar çevre mevzuatındaki toz, azot oksit, kükürt dioksit limit değerlerini, kül depolama gerekliliklerinin karşılanması için uygun teknolojiler midir?*

Editöre Notlar

2019 yılında **#Temizhavahaktır #2yilbeklemez** diyerek imza veren, sosyal medyadan paylaşım yapan ve milletvekillerini telefonla arayan 100 bin vatandaş ve kurumun sesi duyulmuş ve özelleştirilmiş santrallere çevre yatırımı yapmadan iki yıl daha çalışma izni veren Madde 50 veto edilmişti. Ardından 1 Ocak 2020’de 5 adet kömürlü termik santral tamamen ve 1 tanesi kısmi olmak üzere gerekli çevre yatırımlarını yapana kadar kapatılmıştı.

Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum kapatılan termik santrallerin bazılarının yeniden açıldığını [açıklamıştı](#): *Soma termik santralının 6 ünitesinden 4’üne, Kangal Termik Santrali’nin kapalı olan 2 ünitesine, Çatalağzı Termik Santrali’nin kapalı olan 2 ünitesine, Seyitömer Termik Santrali’nin 4 ünitesinden 2’sine, Tunçbilek Termik Santralimizin de 3 ünitesinden 2’sine, Afşin Termik Santrali’nin 4 ünitesinden 2’sine 1 yıl geçici çalışma ruhsatı verildi.*

Makine Mühendisleri Odası Enerji Grubu deđerlendirmesi:

“Kuru soğurucu püskürtme” sisteminin yatırım maliyeti az, montaj süresi kısa ancak işletme maliyeti daha çoktur. Bu sistem, dünyada, yaklaşık 150 MW’a kadar olan ünitelerde kükürt tutma amaçlı olarak kullanılmaktadır. Ancak kükürt tutma verimi genelde %50-80 arasındadır. Halbuki, ülkemizdeki kömürlerin içindeki kükürt oranı ve yandıktan sonra oluşan kül miktarı çok fazladır. Bu nedenle ülkemizde baca gazı kükürt arıtma sistemi olan tüm yerli kömürlü santrallerde bu sistem değil, asgari % 95 kükürt tutma verimi hedeflenerek “kireç taşı ile yaş yıkama” sistemi kullanılmaktadır. Zaten söz konusu sistemin geçici olarak kurulduğu ve bu santrallerde de 1 yıl içinde kireç taşı ile yaş yıkama tekniğine uygun kalıcı tesis kurulacağı belirtilmektedir. Bu da gerçekçi değildir. Bu tip tesislerin yapımı için yaklaşık 3 yıl gerekmektedir.

Örneđin, Soma B santraline kurulan sistem, ünite güç düzeyi ve kömürün özellikleri nedeniyle kükürt tutma açısından yeterli olabilir. Ancak yine kömürün özellikleri nedeniyle kül miktarı çoktur. Kül filtreleri önceden de zorlanmaktaydı. Şimdi “kuru soğurucu püskürtme” ile elektrotrelelere daha çok katı parçacık (toz) girmektedir. Bu da filtrelerde tutulamayan ve

havaya salınan toz miktarını artıracaktır. Filtreler yenilenmeden veya kapasiteleri artırılmadan kurulan geçici sistemden bir fayda beklenemez.

Çevre ve Şehircilik Bakanı tarafından 14 ünite için 142 milyon TL harcandığı söylenmiştir. Temin ve montaj süresinin ise 3-4 ay olduğu yaşanılanlar ile görülmüştür. 18 Mart Çan Santralinde iki ünite için yapılmakta olan kireç taşı ile yağ yıkama tekniğine haiz Baca Gazı Kükürt Arıtma Tesisi için harcandığı belirtilen yaklaşık 290 milyon TL normaldir. Yapım işleri 2018 yılının ilk aylarında başlamıştır. Ağustos 2020'de tamamlanması beklenmektedir. Bu rakamlar da söz konusu santrallerde kurulan "geçici" sistemin bir tesis değil, teknik olarak "basit" bir uygulama olduğunu göstermektedir.